

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקצד

ערב שבת-קודש
פרשת ויצא
ח' בכסלו ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ח' בכסלו ה'תשס"ו – ט"ו בכסלו ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ח' בכסלו	ה'ל' מאכלות אסורות. פרק יא-יג.	ה'ל' רוצח ושמירת נפש... בפרקים אלו. פרק ג.	מל"ת קפא. קפב. קפד. קפה. קפג.
ש"ק	ט' בכסלו	פרק יד-טו.	פרק ד.	מל"ת קפו. קפז. קפט. קצ. קצא. קצב.
א'	י' בכסלו	פרק יז. ה'ל' שחיטה... בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מל"ת קצג. קנג. קצד. מ"ע קמו.
ב'	י"א בכסלו	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת קא.
ג'	י"ב בכסלו	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קמו.
ד'	י"ג בכסלו	פרק ט-יא.	פרק ח.	מל"ת שו.
ה'	י"ד בכסלו	פרק יב-יד.	פרק ט.	מ"ע קמח.
ו'	ט"ו בכסלו	נדבות פי גווי'. ספר הפלאה והוא ספר ששי... ה'ל' שבועות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק י.	מל"ת סא.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה	
5.03	4.36.2	12.03	11.33	8.59	6.36	5.35	5.12	4.24	ו', ח' בכסלו
5.03	4.36.4	12.03	11.33	9.00	6.37	5.36	5.13	4.25	ש"ק, ט' בכסלו
5.03	4.36.6	12.04	11.34	9.01	6.37	5.36	5.14	4.25	א', י' בכסלו
5.03	4.36.9	12.04	11.34	9.01	6.38	5.37	5.14	4.26	ב', י"א בכסלו
5.04	4.37.1	12.05	11.35	9.02	6.39	5.38	5.15	4.27	ג', י"ב בכסלו
5.04	4.37.4	12.05	11.35	9.02	6.39	5.38	5.16	4.27	ד', י"ג בכסלו
5.04	4.37.8	12.06	11.36	9.03	6.40	5.39	5.16	4.28	ה', י"ד בכסלו
5.05	4.38.1	12.06	11.36	9.03	6.41	5.39	5.17	4.28	ו', ט"ו בכסלו

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
4.00	5.15	4.14	5.17	4.03	5.14	4.18	5.19	4.00	5.15
4.02	5.18	4.16	5.19	4.05	5.17	4.20	5.21	4.02	5.18

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מ"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

י"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

כל בית יהודי צריך להיות "בית אלוקים"

בבוא יעקב אבינו להקים את בית ישראל, נצטווה לצאת מבאר-שבע, לצאת גם מהישיבות של שם ועבר וללכת לחרן, "חרון אף של עולם" □ זוהי ההוראה לכל אחד ואחד, שדווקא על-ידי שמתגבר על הנסיונות שלו הוא זוכה לבנות בית יהודי מואר וחם □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ללא הבנת הפירוש, לימוד פסוקי התורה בפירושם הפשוט, ולימוד עם הפירושים דמפרשי התורה; ובתורה שבעל-פה – לימוד דיני והלכות התורה, ולימוד טעמי ההלכות ופלפול התורה.¹ [ולהוסיף, שהחילוק בין הלכות התורה לפלפול התורה מודגש בנוגע להחיוב דהקדמת לימוד התורה לפני החתונה: החילוק שבין פלפול התורה להלכות התורה – שפלפול התורה הוא בלי גבול, "אין קץ ותכלית לעומק טעמי ההלכות והפלפול בטעמיהן כו", ועל זה נאמר "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים" [ולכן החיוב דלימוד התורה הוא חיוב תמידי בכל עת, כי, כמה שלומדים יכולים להוסיף וללמוד יותר, כיוון שהתורה היא בלי גבול]; מה-שאינ-כן הלכות התורה יש להן גבול קץ ותכלית [ולכן שייך ללמוד כל התורה כולה, כפי שמצינו בגמרא²

א. ידוע המנהג שבשבת שלפני החתונה³ עולה החתן לתורה.⁴ וטעם המנהג – כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵ – משום שבהקדמה לכל פעולה צריך יהודי להתקשר עם התורה, ועל-אחת-כמה-וכמה כשמדובר אודות פעולה הכי כללית של בניין בית בישראל, בניין עדי עד, על יסודי התורה ומצוות, בוודאי שבהקדמה לזה צריך להתקשר עם התורה, שזהו העניין העלייה לתורה בשבת לפני החתונה. וצריך להבין הטעם שההתקשרות עם התורה בתור הקדמה והכנה לחתונה היא על-ידי עלייה לתורה – התקשרות עם האותיות דתורה-שבכתב דווקא: ובהקדמה – שהתורה נחלקת לכמה חלקים, החל מהחלוקה הכללית לתורה-שבכתב ותורה שבעל-פה, וביניהם גופא ישנם חילוקים: בתורה-שבכתב – אמירת פסוקי התורה אפילו

תרפ"ט (סה"מ קונטרסים ח"א יט, סע"ב. תרפ"ט ס"ע 79 ואילך).
(4) ראה הל' ת"ת לאדה"ו ספ"ב. וש"נ.
(5) ראה שם רפ"ב. וש"נ.
(6) ראה שם פ"א ה"ה.
(7) איוב יא, ט.
(8) מנחות צט, ב.

(* חלקה (ס"ב-ז) נרפס בלקו"ש ח"א עמ' 60 ואילך.
(1) להעיר שבשבוע זה חל י"ד כסלו, יום חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע (בשנת תרפ"ט) – המו"ל.
(2) ראה לבוש ומג"א או"ח סו"ס רפב.
(3) ראה סד"ה וכל בנין בקונטרס דרושי חתונה

דבר מלכות

ישמעאל כו' יצחק יצא ממנו עשו", מה-שאיין-
כן "יעקב מיטתו שלימה".
ובנוגע לסדר הנהגתו של יעקב מספרת
התורה כמה וכמה פרטים, אשר, כל הפרטים
שבסיפור זה – ככל סיפורי התורה¹⁵ –
מהווים לימוד והוראה¹⁴ לדורות, בכל מקום
ובכל זמן, וגם בימינו אלה, שהרי התורה היא
נצחית¹⁵.

ומתחיל מהמסופר בהתחלת הפרשה: "וייצא
יעקב מבאר שבע ויילך חרנה" – עניין שנאמר
כבר בסיום הפרשה שלפני זה, וחוזר ונשנה
בהתחלת פרשתנו (כמו שכתוב בפירוש רש"י
ש"חזר לעניין הראשון"), ומזה מובן גודל
ההרגשה שבדבר, שהרי, כל ענייני התורה הם
בתכלית הדיוק, עד שאפילו מייטור של אות
אחת למדים כמה הלכות¹⁶, ומכל-שכן עניין
שלם שחוזר ונשנה עוד הפעם, ובוודאי שיש
בזה לימוד והוראה לדורות, כדלקמן.

ג. "וייצא יעקב מבאר שבע ויילך חרנה":
אודות השם "באר שבע" – מצינו בתורה
שני טעמים: (א) על שם השבועה שהיתה בעת
הכריתת ברית בין אברהם ואבימלך¹⁷, (ב) על
שם הבאר השביעית שחפרו עבדי יצחק לאחרי
השלום עם אבימלך¹⁸. שני הטעמים מורים על
מצב ש" מנוחה ושלווה אצל בני ישראל.

ולעומת זאת, השם "חרנה", מורה על מצב
הפכי – כפירוש חז"ל¹⁹ ש"חרן" מורה על
"חרון אף של עולם".

ואף-על-פי-כן נאמר "וייצא יעקב מבאר
שבע ויילך חרנה" – יציאה ממקום ומצב של
מנוחה ושלווה למקום ומצב ד"חרון אף של
עולם".

"שאל בן דמה... כגון אני שלמדתי כל התורה
כולה מהו כו", שהפירוש "למדתי כל התורה
כולה" (דלכאורה, איך ייתכן מציאות של
לימוד כל התורה כולה שהיא בלי גבול) הוא
לימוד כ" הלכות התורה שיש להן גבול].

וחילוק זה מודגש בנוגע להחייב דהקדמת
לימוד התורה לפני החתונה – שלימוד
ההלכות הוא קודם לכל העניינים, ועד
ש"נדחית מפני לימוד זה מצווה רבה של פריה
ורביה אף שהיא גדולה מכל המצוות... היא
נדחית מפני מצוות תלמוד תורה השקולה כנגד
כל המצוות", מה-שאיין-כן לימוד הפלפול, אף
שישנו חיוב בלימוד זה [שהרי גם פלפול
התורה שניתן למשה, "נהג בה (משה) טובת עין
ונתנה לישראל"²⁰]. אין זה קודם לכל העניינים,
ואין לו לבטל מפריה ורביה בשבילה (כמו
שכתב רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה²⁰,
והאריך בזה בקונטרס-אחרון²¹).

וצריך להבין: מהו הטעם שהתקשרות עם
התורה כהכנה והקדמה לחתונה היא על-ידי
עלייה לתורה, בשקורין בתורה-שבכתב דווקא,
ובתורה-שבכתב גופא קורין אותיות התורה
דווקא, ללא פירוש כלל, אפילו לא הפירוש
הפשוט ("אפטייטשן די ווערטער") כפי
שלומדים ב"חדר"!!

ג. ויש לקשר זה עם המסופר בפרשת השבוע
אודות סדר הנהגה של יעקב בנוגע לעניין
הנישואין – כשהתכוון להעמיד ולבנות את
כל בית ישראל:

ובהקדמה – שסדר הנהגה של יעקב הוא
הסדר של ישראל בטהרתם, כפי שהם מובדלים
לעצמם, ובלשון חז"ל²², "אברהם יצא ממנו

(15) תניא רפי"ז. ובכ"מ.
(16) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, רע"א. ברכה
צה"ד.
(17) וירא כא"ל.
(18) תולדות כו"ג, ובפי' הספורנו שם (הובא
באוה"ת ריש פרשתנו – קעב,א).
(19) פרש"י ס"פ נח (נת' בלקו"ש חט"ו עמ' 63
ואילך).

(9) נדרים לח,א.
(10) ריש פ"ג.
(11) שם סק"א.
(12) ויק"ר פל"ו, ה. וראה שבת קמו,א. פסחים
נו,א. ספרי ואתחנן ו.ד. האינינו לב,ט. ברכה לג,ב.
פרש"י פרשתנו כח,יא.
(13) ראה זח"ג קנב,א.
(14) ראה רד"ק לתהלים יט,ה. זח"ג נג,ב. ועוד.

דבר מלכות

ומכאן מענה על שאלה כללית: כיוון שהקב"ה נתן לנו תורה ומצוות מידו המלאה והרחבה, בכל פנייה שפונים ("וואו מ'גיט זיך נאר א קער") צריכים לקיים אחת מרמ"ח מצוות-עשה וענפיה, אר-על-כל-פנים

לכנות את בית ישראל, "מיטתו שלמה". וזוהי ההוראה לכל אחד ואחד מישראל – שדווקא על-ידי זה שיש לו נסיונות, ומתגבר עליהם ועומד בהם, זוכה לכנות בית יהודי, בית מואר ובית חם.

שמירת יום ההילולא, בלימוד תורתו של בעל ההילולא ובעריכת התוועדות, היא פדיון-נפש שנותנים לבעל ההילולא

ד. וממשיך בכתוב סדר הליכתו של יעקב לחרן – הדבר הראשון שעשה בלכתו לחרן – "ויפגע במקום"²², "לשון תפילה"²³:
בצאתו לחרן למצוא זיווגו, היה לו, לכאורה, ללמוד שפת ומנהגי המדינה, להתלבש במלבושי המדינה וכו', ואף-על-פי-כן הניח יעקב כל עניינים אלה, ובמה עסק – בעבודת התפילה.
וההוראה מזה:
כשיהודי מתכוון לכנות בית בישראל – יכול לחשוב: בשלמא עד עתה היתה התעסקותו בלימוד התורה, קיום המצוות ותפילה, אבל עכשיו, בצאתו לעולם, עליו להניח את הכל ולהתמסר ללימוד וחקיקי מנהגי המדינה, רדיפה אחר תושבי המדינה, וכיוצא בזה.
ועל זה באה ההוראה מהנהגתו של יעקב – "ויפגע במקום" – שדווקא עכשיו צריך להתמסר עוד יותר לעבודת התפילה, כי עבודתו הקודמת שעסק בתורה ומצוות ובתפילה²⁴ אינה מספיקה בשביל מצבו עתה, בצאתו לעולם, שצריך לעמוד בנסיונות גדולים שלא בערך להקודמים, ולכן צריך להתפלל

להיזהר מאחת משס"ה מצוות לא-תעשה וענפיה – היה לו לכל הפחות להסיר מאתנו את הדאגות, דאגת הגלות, דאגת הפרנסה, וכיוצא בזה, כדי שיהיה נקל יותר לקיים המצוות? ויתירה מזה: מוטב היה שבכלל לא נצטרך לעסוק בענייני העולם, אלא להימצא יותר באהלה של תורה?
על זה מספרת לנו התורה את סדר הנהגתו של יעקב – שבעומדו להקים את בית ישראל נצטווה לצאת מבאר-שבע, לצאת גם מהשייכות של שם ועבר²⁵, ולילך לחרן, "חרון אף של עולם":
קודם שהוצרך להעמיד את עם ישראל – היה יכול וצריך להימצא ב"באר שבע", מקום של גילוי אלוקות במוחש, שקיום המצוות מתאפשר בו בקלות והעבירות בקושי;
אבל בכדי לכנות את בית ישראל – הוצרך לצאת מבאר שבע ולילך לחרן, מקום שאלוקות הוא בהעלם והסתר [שהרי אפילו "עולם" סתם הוא – כשמו – מלשון העלם]²⁶, ומכל-שכן "חרון אף של עולם"], שבו מתאפשרות העבירות בקלות יתירה והמצוות בקושי רב, ודווקא שם – על-ידי זה שעמד בנסיונות, זכה

(23) פרש"י עה"פ (מברכות כו, ב). ב"ר פרשתנו פס"ח, ט.
(24) גם אם הוא חושב שכבר נעשה "גברא רבא", ועד שהוא מושלם (מהנחה בלתי מוגה).

(20) ראה פרש"י פרשתנו כח, יא.
(21) לקר"ת שלח לו, ד. סה"מ ה"ש"ת עמ' 160 ואילך. ועוד.
(22) כח, יא.

דבר מלכות

ולבקש מהקב"ה שיעמוד בנסיון.

להגן על עצמו שהיציאה לעולם לא תפעל עליו, עשה "מרוזב סביב לראשו" – להגן על הראש ששום דבר לא יפגע בו ("צום קאפ זאל קיינער ניט צוטרעטן"), תהיה באופן ד"יגיע כפיך" בלבד, ואילו ראשו ישאר מונח בתורה ועבודה.

וזוהי ההוראה לכל אחד ואחד מישראל – שבצאתו לעולם צריך להזהר שהראש יהיה מוגן, על-ידי זה שיהיה מונח בתורה ועבודה, וכשהראש יהיה כדבעי, אזי במילא יהיו גם הידים והרגלים כדבעי; עסק הפרנסה יהיה על-פי שולחן-ערוך, הנהגת הידים תהיה באופן ש"שמאל (בלבד) דוחה (אבל) ימין מקרבת"³¹, והרגליים תהיינה רצות לדבר מצווה.

ו. ועניין זה ("מרוזב סביב לראשו") עשה יעקב "מאבני המקום" – אבנים דווקא:

אבנים – הם סוג הדומם, שאין בהם חיות, ואין בהם אפילו נפש הצומחת. ועניינם בעבודה – קבלת-עול, ללא שכל, וללא רגש. והעניין בזה – שכדי שהיציאה לעולם לא תפעל עליו, לא מספיק שכל ורגש, אלא צריך קבלת-עול מלכות שמים שלימה³², עניין הביטול, שמרגיש את עצמו כאבן דומם, כמו שכתוב "אם לא שיויתי ודוממתי"³³, "ונפשי כעפר לכל תהיה"³⁴.

דומם – אינו יכול להתנענע מעצמו, עד שמישהו לוקח אותו ומעבירו ממקום למקום. וכך צריך להרגיש את עצמו כדומם – עבד פשוט – שהקב"ה נושאו (וצריך להניח את עצמו להינשא) ממקום למקום כדי למלא את

ד. וממשיך בכתוב²² – "ויקה מאבני המקום וישם מראשותיו", ומפרש רש"י, "עשאן כמין מרוזב סביב לראשו שירא פני חיות רעות"²⁵:

לכאורה אינו מוכן הטעם ש"עשאן כמין מרוזב סביב לראשו" בלבד, ולא גם סביב לכל שאר האברים – דממה-נפשך: אם היה לו ביטחון שהקב"ה ישמור אותו – לא היה לו לעשות מרוזב גם סביב לראשו, ואם לא רצה לסמוך על עניינים שלמעלה מהטבע – היה לו לעשות מרוזב גם סביב לגופו ורגליו?

ויובן בהקדם ביאור הדיוק בלשון הכתוב²⁶ "יגיע כפיך כי תאכל", "יגיע כפיך" דייקא²⁷ –

שההתעסקות והיגיעה בפרנסה צריכה להיות (לא עם הראש, "יגיע ראשך", אלא עם הידים ("כפיך")) בלבד, ואילו הראש נשאר פנוי, ומונח בתורה ועבודה, ואז (בש"יגיע כפיך (בלבד) כי תאכל", אבל הראש מונח בתורה ועבודה) – "אשריך וטוב לך" (כסיום הכתוב²⁸), ולא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות, כי, ריבוי ההתחכמות והתחבולות בענייני פרנסה ("יגיע ראשך"), לא זו בלבד שאין בהם תועלת, אלא אדרבה, מקלקלים יותר, כמו שכתוב²⁸ "לא לחכמים לחם" (כמבואר בכמה מקומות²⁹).

ובנוגע לעניינינו:

בצאתו לחרן ידע יעקב היטב לאיזה מקום הולך הוא³⁰, וידע ששם יצטרך לעבוד לפרנסתו אצל לבן הארמי (טרדות הפרנסה), וידע שגם קודם בואו לחרן, בהיותו בדרך, ישנן חיות רעות (טרדות אפילו בהכנות לפרנסה). וכדי

(תולדות כה, וברפשי), לא ידע כלל מה נעשה בעולם... אבל, האמת היא שידע היטב, והתכונן לכך וכו' (מהנחה בלתי מוגה).

31) סוטה מז,א. וש"נ. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד הי"ז.

32) ראה ברכות יד, סע"ב. שו"ע אדה"ז או"ח ס"ב ס"ח.

33) תהילים קלא,ב. ובפ"י הראב"ע עה"פ.

34) נוסח ברכת אלוקי נצור כו' (ברכות יז,א).

25) בהבא לקמן – ראה גם התוועדויות תשנ"ב ח"א עמ' 346 ואילך. וש"נ.

26) תהילים קכח,ב.

27) ראה לקו"ת שלח מברע"ד. סה"מ מלוקט ח"א עמ' רעג ואילך. וש"נ.

28) קולתה ט"א.

29) לקו"ת חוקת טו,ג. תצא לו, סע"ב ואילך. דרך חיים בהקדמה (ג,ב). דרמ"צ קוב.

30) יכולים לחשוב שכיוון שיעקב היה "איש תם"

דבר מלכות

הכוונה והשליחות שהוטלה עליו. ועניין זה נעשה על-ידי ההכנה המתאימה, וזהו גם תוכן המשך העניין ד"ויידר יעקב נדר לאמור אם יהיה אלוקים עמדי וגו'"³⁵ – ההתקשרות להקב"ה על-ידי נדר דווקא³⁶ – שעניינו של נדר הוא שגם אם מצד הרצון

החל מעניין התפילה, "ויפגע במקום", וכן "ויקה מאבני המקום וישם מראשותיו", הקפת הראש בעניין הקבלת-עול (כנ"ל בארוכה), ועל-ידי זה פועל שלא רק בזמן התפילה, ולא

ההוראה לכל אחד ואחד מישראל – שבצאתו לעולם צריך להיזהר שהראש יהיה מוגן, על-ידי זה שיהיה מונח בתורה ועבודה

רק בהיותו ער, אלא גם בעת השינה ("וישכב במקום ההוא"²²) נעשה מעמד ומצב ש"זה – המקום שבו נמצא – שער השמים"³⁹, והבית וכל אשר בו הוא "בית אלוקים".

ועל-פי זה יש לבאר הטעם שההתקשרות עם התורה בשבת שלפני החתונה היא על-ידי עלייה לתורה דווקא, קריאה בתורה ללא פירוש כלל (כנ"ל ס"א) – שבזה מודגש שההכנה לנישואין על-ידי ההתקשרות עם התורה היא (לא מצד השכל, לימוד מתוך הבנה והשגה, אלא) מתוך קבלת-עול, שמתבטאת בקריאת אותיות התורה ללא פירוש כלל, וזוהי ההכנה המתאימה לבניין בית בישראל באופן ד"בית אלוקים".

ח. הקביעות דשבת פרשת ויצא בשנה זו [תשי"א] היא ביום ט' כסלו – יום ההילולא של אדמו"ר האמצעי, וגם יום הולדתו, שנסתלק באותו יום שבו נולד. בא' ממכתביו⁴⁰ מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר

השכל והרגש לא היה עושה את הדבר, מוכרח הוא לעשותו מצד הנדר, מתוך קבלת-עול. והשכר לזה (כפי שמסיים בהפרשה)³⁷ "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלוקים" – שאף שמדובר אודות אבנים סתם (ובוודאי לא כסף וזהב), ויתירה מזה, אפילו לא אבנים שבעיר, אבנים של בית מושב, אלא אבנים שנמצאו באמצע הדרך, מכל-מקום, נעשו גם הם "בית אלקים", ועניינו בעבודה³⁸ – שגם הדברים הרגילים והפשוטים שלו (דוגמת אבנים סתם שבאמצע הדרך) נעשים חדורים בקדושה, "בית אלוקים".

ז. וזוהי ההוראה ומוסר-השכל לכל, ובפרט לחתן וכלה שעומדים לבנות בית בישראל: בית בישראל צריך להיות "בית אלוקים", על-ידי זה שנעשה חדור בקדושה, היינו, שלא רק הסידור והחומש שבבית הם קדושים, אלא גם (להבדיל) המזלג והכפית שבבית חדורים בקדושה.

---

(39) שם, יז.
(40) שנדרס בקונטרס ב' ניסן* חצרת" (סה"מ קונטרסים ח"ב תגב ואילך). ואח"כ באגרות-קודש שלו ח"ד עמ' רלה ואילך. וש"נ.

---

(35) כח, כ.
(36) ראה גם אוה"ת פרשתנו (כרך ה) תתנא סע"ב ואילך.
(37) שם, כב.
(38) ראה גם סה"מ מלוקט ח"ב עמ' קסג ואילך.

⁴ הוא יום ההילולא של אביו כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) ני"ע (המיו"ל).

דבר מלכות

שב"מאורות" גופא יש לכל רבי עניין מיוחד, בהתאם לדרגתו בספירות, כידוע" שהבעש"ט הוא עתיק, המגיד הוא אריך, אדמו"ר הזקן חכמה, אדמו"ר האמצעי בינה, וכו'. וכ"ק מו"ח אדמו"ר, ה"מאור" שבדורנו, כולל את כל ה"מאורות" – הבעש"ט, המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, הצמח-צדק, אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – כיוון שפועל את כל העניינים שפעלו בשעתם.

ובמילא, צריכים עכשיו להתקשר לה"מאור" דאדמו"ר האמצעי כפי שהוא כלול בה"מאור" שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר.

י. ובהמשך להאמור שהתוועדות ביום ההילולא היא הפדיון שנותנים לבעל ההילולא – כדאי ונכון שינגנו עתה (בהתוועדות דיום ההילולא) ניגון המיוחס להחסידים של אדמו"ר האמצעי.

בין הניגונים המיוחסים להחסידים של אדמו"ר האמצעי ישנו הניגון "ניע זשוריצי חלאפצי", ומבאר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁴², שאצל החסידים של אדמו"ר האמצעי היתה הראגה היחידה כיצד לבוא עד ה"מרוזח" ("יאק דאיעדעם דא קארטשאמקע"), וכאשר באים לשם אזי לא חסר מאומה...

ותוכן העניין:

כאשר נמצאים בנסיעה בדרך, נכנסים לה"בתי-מרוזח" ("קרעטשמעס") שנמצאים באמצע הדרך, ושם יכולים לנוח, להתפלל וללמוד השיעורים במנוחת הרעת.

והנמשל בזה – שהנסיעה בדרך קאי על זמן הגלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", שכל בני-ישראל (הן אלה שנמצאים כאן, בחוץ לארץ, והן אלה שנמצאים בארץ-ישראל) הם בגלות, בדרך, ובאמצע הדרך ישנם "בתי-מרוזח" "קרעטשמעס", שהם המקומות של

גודל העניין דשמירת יום ההילולא של צדיק בלימוד והתוועדות, ובו מספר אודות יום ההילולא ט' כסלו שנת תרנ"ז, שחל בשבת פרשת ויצא (כקביעות שנה זו [תשי"א]), ואז אמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע מאמר ד"ה והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלוקים, ובהתוועדות שהתקיימה אז אמר כ"ק אדמו"ר נ"ע: שמירת יום ההילולא בלימוד תורתו של בעל ההילולא ובעריכת התוועדות, היא, פדיון-נפש שנותנים לבעל ההילולא.

נקל לשער שאילו היתה אפשרות להיכנס עתה אל אדמו"ר האמצעי וליתן לו פדיון, היה בוודאי כל אחד ממנהר להיכנס ("ער וואלט גארניט געקלערט און וואלט באלד אריין") וליתן פדיון.

ועל-פי האמור ישנה האפשרות עתה ליתן פדיון לאדמו"ר האמצעי – בהתוועדות שמתקיימת עתה, ובלימוד תורתו (לאחרי ההתוועדות, כשכל אחד יחזור לביתו), ללמוד עניין באחד מספריו של אדמו"ר האמצעי, בעל ההילולא.

מ. ויש להוסיף ולהבהיר שעניין זה אינו בסתירה חס-ושלום להתקשרות לכ"ק מו"ח אדמו"ר, אנו אין לנו אלא נשיא דורנו – כיוון שההתקשרות (על-ידי נתינת הפדיון) היא לאדמו"ר האמצעי כפי שהוא כלול בכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

– סיפרתי פעם שכשסידרו את הף-השער לספרי החסידות הנדפסים, היתה שקלא-וטריא אם לכתוב "קובץ שלשלת האור", או "קובץ שלשלת המאור", והמסקנה היתה לכתוב "קובץ שלשלת האור", כי, ב"מאור" לא שייך "שלשלת", להיותו עצמי.

ובנוגע לעניינינו:

כל אחד מהרביים הוא "מאור", אלא,

אדמו"ר מהררי"צ ח"ט ס"ע תטו.
42) ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 157 ואילך.
וראה גם סה"ש תש"א עמ' 112. תש"ד עמ' 41.

41) לקר"ד ח"א לו, סע"א. סה"ש תרצ"ו עמ'
141. תרצ"ז עמ' 215. תרצ"ט עמ' 322. תש"ב
ריש עמ' 19. תש"ה עמ' 60. אגרות-קודש

דבר מלכות

הרביים. ובמילא, צריכים להשתדל למעט ככל האפשרי בשהות בדרך, ולהימצא יותר ב"בית-המרזח" ("קרעטשמע"), במקומו של הרבי, מתוך ידיעה ששם לא חסר מאומה. וכאמור, ינגנו עתה ניגון זה (בוודאי כולם

"לנביאים ממש", אזי יודעים שהמענה של הרבי על עניינים גשמיים הוא להיותו "נביא ממש"!)
— חסידים אינם מתייראים. אם יש צורך שהרבי יהיה נביא, הרי הוא נביא, העיקר,

---

חסידים אינם מתייראים. אם יש צורך שהרבי יהיה נביא, הרי הוא נביא, העיקר, שייתן מענה על העניינים שחסידים שואלים ומבקשים ממנו

יודעים הניגון).
[התחילו לנגן הניגון, ואמר: למה מנגנים רק כדי לצאת ידי-חובה, שינגנו ביתר חיות, ואחר-כך הפסיק עוד פעם ואמר שינגנו ביתר חיות. וניגנו בהתעוררות גדולה, וגם כ"ק אדמו"ר ניגן עם הקהל ונענע בחוזק בידו הק'].

* * *

א. בהמשך להאמור על-דבר נתינת פדיון (על-ידי הלימוד וההתוועדות), יש להוסיף, שנתינת פדיון היא לא רק בנוגע לעניינים רוחניים, אלא גם בנוגע לעניינים גשמיים, כי אף-על-פי שרבינו הזקן באגרת-הקודש⁴³ שולל ההנהגה "לשאול בעצה גשמית כדת מה לעשות בענייני העולם הגשמי", משום שזה עניין ששייך רק "לנביאים ממש", הרי, חסידים לא התפעלו מזה... והמשיכו לשאול גם בנוגע לעניינים גשמיים, וכך נהגו גם חסידים גדולים ביותר. ולהוסיף, שלאחרי שיודעים מה שכתב רבינו הזקן שמענה על עניינים גשמיים שייך

שייתן מענה על העניינים שחסידים שואלים ומבקשים ממנו.
ובנוגע לעניינים:
כיוון שנערכה התוועדות בקשר ליום ההילולא, ובה ניגנו גם ניגון המיוחס לחסידי אדמו"ר האמצעי, וכל אחד קיבל על עצמו ללמוד עניין באחד מספריו של אדמו"ר האמצעי — הרי זה נתינת פדיון שהרבי יעזור לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות.
ואף-על-פי שעכשיו הרבי הוא באופן של הבדלה ("אפגעטראגן") מהעולם, מכל-מקום, ישפיע גם גשמיות, וייתן כוח לעשות מהגשמיות "בית אלוקים", בבחינת "והאבן הזאת אשר שמתה מצבה יהיה בית אלוקים".

ב. עניין זה שייך במיוחד להמדובר לעיל (ס"ז) אודות חתנים וכלות שעומדים להקים בית בישראל — שיש להם נתינת-כוח מיוחדת מהרבי (כתוצאה מהפדיון הנ"ל) שביתם יהיה "בית אלוקים", בית יהודי, בית חס ובית מואר. בית יהודי צריך להיות גם בית חס (שהרי

45) ראה קרבן-העדה לירושלמי חגיגה פ"א ה"ז. יפה ענף לפתיחתא דאיכ"ר ב. אוה"ת תצוה עמ' א'רנח. סה"מ תרמ"ז עמ' פז-פח. המשך תער"ב ח"ג עמ' א'שכב. סה"מ עטר"ת עמ' רנ. תרפ"ט עמ' 76.

43) ריש סימן כב.
44) ראה סה"ש תורת-שלום עמ' 169. לקו"ד ח"ד תרסב, א וראה גם שיחת ש"פ שופטים תנש"א ס"ט ואילך (התוועדויות תנש"א ח"ד ס"ע 196 ואילך).

דבר מלכות

ועניין זה שייך במיוחד לבעל ההילולא, אדמו"ר האמצעי⁴⁷ – כידוע⁴⁸ שעוד בחיי אביו התחיל לומר חסידות בסגנון שלו, באריכות הביאור וכו', וכשסיפרו על כך לרבינו הזקן, אמר: דור דור ודורשיו, הוא – אדמו"ר האמצעי – צריך לומר חסידות באופן כזה, ועל-ידו יתקיים הייעוד "פוצו מעיינותיך חוצה"⁴⁹.

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויצא, ט' בכסלו ה'תשי"א. 'תורת-מנחם – התוועדות' ה'תשי"א חלק ב, עמ' 109-99 – בלתי מוגה)

יכול להיות בית יהודי שהוא בית קר, כמו שיכול להיות יהודי שהוא קר), וצריך להיות גם בית מואר, "א ליכטיקע שטוב", בית שמאיר את הסביבה כולה. והכוח לזה – על-ידי פנימיות התורה שהיא המאור שבתורה⁴⁵:

מבואר בתורה-אור⁴⁶ שהצמצום הוא רק באור, אבל במאור לא שייך צמצום.

ומזה מובן גם בנוגע למאור שבתורה, פנימיות התורה – שלא שייך בה הגבלות, ועל-ידה יכולים להאיר את הסביבה כולה, שזהו עניין ד"פוצו מעיינותיך חוצה".

לפנימיות התורה – חסר הביאור (המו"ל).
48) מכתב מהרי"ל מיאנאוויטש – נדפס בבית-רבי ח"ב פ"ב.
49) סיום ההתוועדות – חסר (המו"ל).

46) וירא יד, ב.
47) דובר גם אודות הביאור של אדמו"ר האמצעי בשער התפילה (נזא ואילך) בעניין "הקשורים ליעקב" (פרשתנו ל, מב), בקשר ובשייכות

מגאולת י' כסלו לגאולה השלימה

גאולה פרטית בשלושה עניינים

הגאולה דאדמו"ר האמצעי – שהיתה גאולה דכל עניין החסידות – תוכנה בפשטות הוא, שמבלי הבט על זה שלפני זה היה במאסר אצל אומות העולם, גלות בתוך גלות – הם (הגויים) הכירו בעצמם שצריך לשחררו ובפועל שחררוהו. שגאולה זו – כמו כל הגאולות האחרות דרבותינו נשיאינו, מתחיל מאדמו"ר הזקן, ולאחרי זה מהצמח-צדק עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ב"י-ג"ג תמוז – מוסיפה עוד יותר בבירור האומות, עד שהם עצמם מכירים באמיתיות התורה ואלוקות...

ומעשה אבות החסידות סימן לבנים – מזה מקבל כל יהודי כוח שתהיה אצלו "גאולה" בכל ענייניו, שנחלקים בכללות לג' עניינים הנ"ל: גאולה בעבודתו וקדושה, בלימוד התורה וקיום המצוות – שישתחרר מכל ההגבלות בזה, ולהוסיף בזה באופן דיילכו מחיל אל חיל, עד באופן שלא בערך, כך שבערך לזה נחשבת עבודתו הקודמת כ"מאסר" (הגבלה). על-אחת-כמה-וכמה גאולה בעבודת המלחמה שלו בעולם הזה; וגאולה מהניסיונות הקשים ד"מצרים".

לכן כדאי לקשר את חג הגאולה דיו"ד כסלו, עם הוספה – עד שלא בערך – בלימוד התורה וקיום המצוות, ובפרט על-ידי עריכת התוועדות בכל מקום, שיקבלו החלטות טובות בכל ענייני העבודה, כולל ובמיוחד – העניינים דבעל הגאולה – הפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות חוצה.

...ומכיוון שכל הגאולות קשורות זה בזה, שההחלטות טובות בכל עניינים אלה – יביאו מיד את הגאולה העיקרית – גאולה האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויצא, י"א בכסלו תש"נ; יתורת-מנחם – התוועדות תש"נ, כרך א, עמ' 454)

החזרה ממילוי השליחות היא חלק מהשליחות

מיד בהתחלת מילוי השליחות, כשיעקב יוצא מבאר-שבע כדי ללכת לחרן – מבטיח לו הקב"ה (לא רק ש"אנוכי עמך ושמתוך גו", אלא גם) "והשיבותיך אל האדמה הזאת", ועל-דרך זה בתפילתו של יעקב – שמבקש (לא רק ש"יהיה אלקים עמדי ושמרני גו", אלא גם) "ושבתי בשלום אל בית אבי".

...וההוראה מזה – בפשטות:

כאשר יוצאים למלא את השליחות דהפצת המעיינות חוצה, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, "חרון אף של מקום בעולם" – יש לזכור שהכוונה אינה שיישאר, חס ושלום, במקום זה (גם כאשר נמצא במעמד ומצב נעלה כו'), כי אם, לפי שאת מילוי השליחות, ולשוב אל בית אביו, היינו, שבכל פעולה ופעולה חדור הוא ברצון לסיים את השליחות ולשוב אל בית אביו, "ושבתי בשלום אל בית אבי" – בהגאולה על-ידי משיח צדקנו מהמצב דגלינו מארצנו (בית אבינו).

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת ויצא, ז' בכסלו ה'תשמ"ח – ספר-השיחות תשמ"ח, כרך א, עמ' 127-125)

קול חתן וקול כלה

הרבי מורה למנהלי מוסדות חשובים באה"ק לקיים סעודת 'שבע ברכות' לחתנים שעסקו בעבודת הקודש □ "כאשר אני כותב מכתב – הריני גם משתתף בכך. הייתי, אפוא, בחתונה!" אמר הרבי לגאון הרב יאלעס ז"ל □ לקט מהתייחסויות והתבטאויות בנושאי שידוכין ונישואין

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

תשס"ה). והרבי הוסיף עוד: "בדיקת תפילין" ו"תהילים חודשי".

ברוח הדברים כתב הרבי לבחורה (שם):

בנוגע לשידוך – תנאי הראשון והעיקרי הוא שיהיה המדובר דתי ושומר מצוות,

על כל פנים – יתחיל בזה **בפועל** לפני גמר השידוך בהחלטה להתנהג כן תמיד.

"שמחת חתונה איננה סתם שמחה אלא שמחה נעלית ביותר שלכן כמה עניינים מתירים בשעת חתונה, וכדאיא בגמרא (בסוף מסכת סוטה) בהנוגע לזמן הגלות, שבחתונה מתבטלים גדרים אלו" – כך התבטא הרבי בשיחת ' בשבט תשכ"ט (שיחות-קודש תשכ"ט, כרך א, עמ' 315-314).

המשכת ברכה ליום החתונה

ולמה עולה החתן בשבת שלפני חתונתו? הנה דברים שביאר הרבי (בשבת-קודש פרשת צו תשמ"ה) תוך כדי הבהרת המושג 'שבת הגדול' ('התוועדות' תשמ"ה, כרך ג, עמ' 1637):

שבת שלפני החתונה, שאז **עולה** החתן לתורה, עניין של **עלייה** ('אויפרופעניש', 'מירופט אים אויף'), מכיוון שבשבת זו נמשכת ברכה ליום גדול ונעלה – יום החתונה.

הדרך לקבלת ברכות ה'

ועוד מצילום כתב-יד-קודש של הרבי (שפורסם בתשורה הנ"ל):

אם בכל דבר זקוקים לברכת השם – שהוא בורא העולם ו**מנהיגו** – על-אחת-כמה-זכמה בנוגע לשידוך ונישואין, והדרך לקבלת ברכות השם (כולל – להחליט כטוב באמת) הרי זה על-ידי הנהגה יום... ולכן לכל לראש עליה לסדר חייה בהנהגה יום... ולאחרי זה תתעניין בשידוך עם בחור שגם הנהגתו יומית היא... והשם יצליחה.

תנאי מוקדם

"דיבר הכתוב: אשה יראת ה' היא תתהלל. זאת אומרת: שתנאי הראשון בזה והעיקרי צריך להיות שהמדוברת שומרת תורה ומצוות בחיי יום יום **יראת-שמים** וכו'" – כתב הרבי לבחור (ששאל בנושא שידוך) בגוף כתב-יד-קודש (הצילום בתשורה שטרן-חאנין, פורים קטן

מכתב אישי לכל חתן וכלה

כל חתן וכל כלה זכו – בדרך-כלל – לקבל איגרת מהרבי לרגל נישואיהם. זה היה נוסח אחיד בחתימת-יד-קדשו, שהיה נמסר או משוגר להם לכבוד יום שמחתם.

חברי המזכירות סיפרו בשעתו, כי הרבי

שליחות לשז"ר 'ושבע ברכות' בהפתעה

הוראה דומה ניתנה בשנת תשל"ג:

בחודש כסלו תשל"ג התקיימה חתונת האברך הרה"ח ר' שלום יעקבסון, מחברי ה'ועד להפצת שיחות'. במהלך ההתוועדות שנערכה בשבת שקדמה ליום החתונה (ראה ספר 'נשיא וחסיד' עמ' 282), ולאחר שעלה לתורה ב-770, קרא לו הרבי, נתן לו בקבוק 'משקה' וביקש שימסור זאת לנשיא המדינה שז"ר ביום הולדתו, בהתוועדות בבית-הכנסת 'צמח צדק'. הרבי אמר לו: "אמנם אתה חתן, ו'חתן דומה למלך', אך בוודאי תסכים למלאות שליחות זו...".

לאחר מכן היה לזה המשך מעניין:

בשיחה טלפונית מיום כ"ד במרחשוון תשל"ג נמסרה הוראת הרבי ע"י הרב חודקוב בשיחה טלפונית עם הרה"ח הרב אפרים וולף ז"ל, שרשם את הדברים (במכתבו למזכירות, למחרת היום כ"ה במרחשוון, 'ימי תמימים' תדפיס (שבט תשס"ד) עמ' 30):

"בענין חתונת שלום ג'ייקובסון, הוא בעל מסירות-נפש להפצת השיחות וזה עיקר עניינו ושקוע בו, צריך לעשות סעודת 'שבע ברכות' לכבודו, ועל-ידי זה פרסום גדול לכל ענייני השיחות. להכין לו הדבר כהפתעה וזה יאורגן על-ידי עסקני [=המתעסקים באה"ק בהפצת] השיחות. יש להסביר לר' בן-ציון שמטוב שהוא התחיל עניין השיחות... על דבר ההצעה, והנ"ל הוא מחונן שלו וחתונתו זו שמחתו... ביום החתונה בטלו כל המניעות ועל-ידי זה יגדל עניין השיחות. בקשר לפרסום אם לא יזיק אפשר לפרסם קודם אבל העיקר שהעניין יעשה".

הקפיד שהנוסה יודפס בכל פעם מחדש. כלומר, אף-על-פי שאפשר היה להדפיס מראש מלאי של טפסים אחדים ולהוסיף להם בעת הצורך רק את שמות החתן והכלה ואת התאריך – רצונו הק' של הרבי היה שהמכתב יהיה אישי, ולכן הודפס בכל פעם מחדש (מפי המזכיר הרה"ח הרב בנימין שיחי' קליין). דומה כי בשנים האחרונות חל שינוי בנוהג הנ"ל, עקב התרבותם העצומה של קהל הנישאים שביקשו את ברכת הרבי.

המכתב - השתתפות בחתונה

בהזדמנות (חול המועד פסח תשמ"ו) כשביקש סב דגול (הגאון רבי אפרים-אליעזר הכהן יאלעס ז"ל) את ברכת הרבי לנישואי נכדו שהתחתן תקופה קצרה קודם לכן, התבטא הרבי:

הרי כתבתי מכתב לקראת החתונה. כאשר אני כותב מכתב – הריני גם משתתף בכך. הייתי אפוא בחתונה!...

עריכת 'שבע ברכות' על-ידי ה'רשת'

בספר 'דוד עבדי', על הגה"ח הרב דוד חנוני ע"ה (שבט תשס"ד), עמ' 410 – נדפס מכתבו של הרבי להרב חנוני (ששימש באותן השנים מנהל 'רשת אוהלי יוסף-יצחק') מיום ו' באלול תשי"ט כשב"נכתב בצידו" נאמר:

בטח ימים אלו תהיה חתונת האברך הנעלה הרב זוסיא שי' פאזנער, ומהנכון אשר כיוון שהיה שליח מכאן בהנוגע לענייני הרשת ביחוד, אשר הרשת תערוך "שבע ברכות" ביום המתאים ובמקום המתאים (באם אפשרי במקום עבודתו בקודש בשנת הלימודים הבאה עלינו לטובה), ובאופן שגם ההתוועדות תשמש תעמולה להכרחית חינוך על טהרת הקדש מואר בחום חסידותי, ומובן אשר הוצאות התוועדות זו תהיה על-חשבון הכללי ומגבית המאוחדת, ובטח יבשר טוב גם בזה.

לימוד התפילה לילדים

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

(א) אודות "קטן משיודע לדבר אביו מלמדו..." [פדר ברכות ותפילות לילדים קטנים] הנדפס בראש סידורי 'תהילת ה':

(1) האם פדר זה 'יסודתו בהררי קודש'?

תשובה: כבר בשנת ה'תש"ג ערך הרבי בסדר חדש, והפיץ, חוברת קטנה בשם 'סדר ברכות ותפילות' עברי-אנגלי, לנוער, שעליה כתב אז (אג"ק ח"א עמ' פג, י"א שבט תש"ג) שהיא "בנוסח מדוייק והעתקה לאנגלית מנופה". שם הופיע לראשונה סדר זה, ומשם נעתק ל'סידור תהילת ה' שהוא (כדברי הרבי באג"ק ח"ב עמ' כד) "סידור בשביל ת"ת וביה"ס".

(2) עד איזה גיל נחשבים "ילדים קטנים"?

תשובה: בברכת-המוזון (מהצד ההלכתי, התאורטי) יש לנו מקורות ברורים במקצת: שלב א' הוא 'ברוך רחמנא' המיועד לקטנים ביותר (שהרי יוצאים בו רק ידי-חובת ברכה ראשונה, כמובא גם באג"ק ח"ג עמ' קלו. ובפועל מלמדים זאת כבר ב'פעוטון'), ולפחות מהתספורת בגיל שלוש מחנכים גם בברכת-המוזון (כמצויין ב'היום יום', ד' באייר).

שלב ב' הוא מגיל שש שנים (שלימות) – ראה קונטרס-אחרון להלכות תלמוד-תורה, פ"א ה"א, בהוצאת קה"ת (מהדורת תש"כ) עמ' 1654, שכל מקום שנאמרו שנים (בספר היד) לדין מדיני התורה – הכוונה לשנים שלימות), שאז הוא זמן המינימום ל"הגיע לעונת הפעוטות". ואם הוא חריף ויודע מעצמו למי מברכין יש אומרים שמצטרף לזימון (שולחן-ערוך אדמוה"ז סי' קצט ס"ט). עד גיל שמונה – אז מלמדים "מעט מעט מכל ברכה" כבר נזכר גיל "פחותים משמונה שנים" (שולחן-ערוך אדמוה"ז סי' קפז ס"ד).

שלב ג' הוא כנראה בגיל שמונה (שנים שלימות), שאז מגיעים לדעת כל ברכה בשלימותה, ואולי קשור לכך שאז מגיעה (בוודאי) עונת הפעוטות "כבן ט' או בן י', כל אחד לפי חריפותו" ו"יודע מעצמו למי מברכין" (סי' קצ"ט הנ"ל).

נחלקו הפוסקים אם חייבים לחנך קטנים שהגיעו לחינוך בקריאת-שמע שחרית וערבית, והכריע רבינו הזקן "וראוי לנהוג כסברא הראשונה" שיש לחנכם בזה (סי' ע ס"ב), וסיים: "ולדברי הכל חייב לחנכו בתפילה... כמו שיתבאר בסימן ק"ו" ואכן שם בס"ג כתב: "קטנים שהגיעו לחינוך, חייבים לחנכם להתפלל י"ח ערב ובוקר" [האם זה כולל תפילת ערבית? ראה דעות בזה בספר 'חינוך הבנים למצוות ודיני קטן' לבעהמח"ס 'שמירת שבת כהלכתה', הערה פח]. לפי זה, באם יש קושי, התפילה חשובה יותר מקריאת-שמע; ולגבי התפילה, במקומות ובזמנים שהימים ארוכים ביותר, ניתן להתפלל מפלג המנחה ואילך כמבואר בשו"ע סי' רלג ס"א ובאחרונים. שיעור ההגעה לחינוך (מציין שם במהדורה החדשה לסי' שמג ס"ג, ושם איתא: "לפי חריפותו וידעתו בכל דבר לפי עניינו". וראה להלן, שלפעמים יש מצב שבו הצד החינוכי גובר, ו"עשייה לעילא".

(3) למה כולל פדר זה רק "הודייה" (מודה אני, תורה ציווה, קריאת-שמע) ולא "בקשת צרכיו", שלפי הרמב"ם היא עיקר מצוות התפילה?

בירור ענייני הלכה ומנהג

תשובה: הנה, המאמר המוצג בראש העניין שם, "קטן משיועד לדבר...", עוסק בשינון פסוקים מדין תלמוד-תורה (כמבואר בריש הלכות תלמוד-תורה לאדמוה"ז), ולא בקריאת-שמע, תפילה וברכות כלל. ואולי בגיל זה, (חינוך ל)קריאת פסוקים, ברכות ותפילות באים יחד. מובן שכחלק מחינוכו, מלמדים את הילד שכאשר הוא זקוק לאיזה דבר, יבקש זאת מהשי"ת ב'אותיות' שלו.

(ב) הסדר בלימוד חלקי-תפילה לילדים:

כשבאים להוסיף עם תלמידים חלקי תפילה, לכאורה היו צריכים להוסיף לראשונה שמונה-עשרה שהיא עיקר התפילה – האם זה נכון? ואם כן, למה נהוג בהרבה מוסדות שבדקתי, לומר ברכת-השחר, פסוקי-דזמרה, וכשמתחילים לומר שמונה-עשרה אין זה תופס "מקום ראשון"?

תשובה: מלבד השיקול ההלכתי, יש לקחת בחשבון גם שיקולים לימודיים וחינוכיים. ולפעמים דווקא שיקולים אלה גורמים, פשוט מפני שאי-אפשר ללמד בדרך אחרת. ואכן, ב'תפילה לילדים קטנים' נכללות ברכת ציצית וברכת נטילת-ידיים (ואף אמירת פסוקים) – אף לפני שמלמדים ברכת-התורה, שחשיבותה ההלכתית גדולה משלהן* – כנראה משום שמצוות (וברכות) אלו יוצרות "מסגרת".

בינתיים התפרסם מאמר בנושא זה מהמחנך הנודע הר"ר לוי שיחי' גולדשטיין [הערותיי עליו באות להלן בסוגריים מרובעים ובשוליים-הגליון]. לדבריו "על-פי ולאחרי התייעצות עם מחנכים מומחים ורבנים מורי-הוראה": (א) אין להוסיף על התפילות הנ"ל עד שהילדים עצמם יודעים לקרוא בסידור ('ב'חדר' זהו גיל 4-5]. (ב) כשהתרגלו לומר את הנ"ל יכולים להוסיף עוד פסוקים (כלשון השולחן-ערוך בזה), כמו י"ב הפסוקים ומאמרי רז"ל, ופסוקים מהפרק של הילד ושל הרבי [אגב, בהרבה 'חדרים' נאמרים פרקי-התהילים של הרבי ושל הילדים וכן י"ב הפסוקים – במשך היום, ולאודווקא אחרי התפילה]. (ד) ברכת-המוזון: כשמתאים לפי הגיל [כנראה: גם בטרם למדו לקרוא. ואכן בכמה מקומות מתחילים ללמד את נוסח ברכת-המוזון כבר בגיל 3], יכולים להחליף את נוסח 'בריך רחמנא' בברכת 'הזן את העולם'**.

בהמשך מביא שם מיחידות של הרב י"ש שיחי' ענגעל, שסיפר לרבי שהילדים [תלמידיו] אומרים ברכות השחר, מדרגים עד הודו וממשיכים עד סוף עלינו, אבל אינם מתפללים כרבעי מצד ריבוי התפילה והמהירות. והשיב הרבי:

1) יש לברר אצל רב, איזה חלקי התפילה הם מוכרחים להתפלל בכל יום, ואת השאר – יכולים

(* שו"ע אדמוה"ז ר"ס מז 'צריך להיזהר בה מאד'. וי"א שהיא דאורייתא – למרות שלא הוזכר הדבר שם כלל (וראה הלשון באג"ק כרך ח"י סו"ע רעה, אך אין זו ראייה מוחלטת. וראה הנסמן בליקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 148, ובפרמ"ג בראש פתיחתו להל' ברכות-השחר).

(** כבר תמחו על צורת-לימוד זאת (בסי' 'חינוך הבנים למצוות' הנ"ל, הערה סח), כיוון שהפוסקים (ב"ח ס"י קצב. אדמוה"ז, משני"ב, ערוך-השולחן, כ"ה-החיים וכו' ס"י קפז) הביאו ללא חולק שיש ללמד קטנים (ואף גדולים כשנחפזים ואין יכולים לכוון): "ברכת המזון קצרה", נוסח שהנהגה למעשה בקהילות רבות, ומנין המקור לנוהג בדורותינו (זה כשמונים שנה עכ"פ) בכל מקום, ללמד את כל הברכה הראשונה ואח"כ 'ובנה ירושלים' ויעושה שלום!!

ולע"ע כמעט כל הרבנים והמחנכים מאג"ש ואחרים ששוחחתי עמהם בנידון, טוענים שאי-אפשר ללמד את הנוסח המלא של ברכות ותפילות ברצינות, לא לילדים ואף לא לבעלי-תשובה, על-פי 'נוסחאות חדשים' אלו, אלא רק בלימוד מתוך הסידור בנוסח הרגיל, קטע אחר קטע (אלא שבזה גופא יש להתקדם ע"פ סדר-עדיפויות הלכתי). ואכן כך מופיע בהוראת כ"ק אדמו"ר מהור"י"ע נ"ע (אג"ק, חלק י, עמ' קסט) **לאנשים** שמתחילים להתפלל, ללמדם לומר בקביעות קריאת-שמע ושמונה-עשרה "ומה שיוסיפו על זה יהיה המשך של קטעים מתחילת הסידור עד סופו".

וצ"ע אם זו הוראה לרבים ולישיבות, כי גם כשמלמדים 'בעלי תשובה' להתפלל, היה צריך לכאורה ללכת לפי סדר העדיפויות ההלכתי, אם אין הכרח אחר (ולמעשה אין מדייקין בזה כלל). למשל: יש להקדים קריאת-שמע שעיקרה הוא לכל הדעות דאורייתא על פני שמונה-עשרה, שנפסק שהיא מדרבנן (ראה שו"ע רבינו סי' נח ס"א, פט ס"א ור"קו סי'ב), אח"כ

בירור ענייני הלכה ומנהג

לחלק לשני ימים. 2) ועוד, צריכים לכלול גם "פון פארנט" (חלק התפילה שלפני הודו), ובפרט פרשת העקידה. כי, הייתכן שתלמיד לא יאמר את פרשת העקידה. 3) והעיקר הוא: שיתרגלו להתפלל לאט, כי הרי באופן שמתפללים בגיל זה, ישפיע על אופן תפילתם למשך כל ימי חייהם! ע"כ.

במאמר שם לא מסר את דעת הרב שנדרשה במענה מס' 1. ולכאורה ניתן להציע, שברכות-השחר (שעל סדר העולם), פרשת התמיד (שכנגדה נתקנה התפילה), קריאת-שמע (לקבל עליהם מלכות שמים), ברכות 'יוצר אור' (על האור שבכל יום) ו'אמת ויציב' (מצוות זכירת יציאת-מצרים), שמונה-עשרה (עיקר התפילה) ועלינו (עיקרי האמונה) שייכים בכל יום דווקא, ואילו את שאר התפילה (עקידה, קורבנות, פסוקי דזמרה, ברכת 'אהבת עולם', תחנון וסיום התפילה) ניתן "לחלק לשני ימים" דהיינו להרגילים להתפלל קטעים שונים בשני ימים לחילופין, עד שיידעו או יוכלו להתפלל את הכל בכל יום.

נוסח תפילת שחרית וברהמ"ז לילדי קייטנות חב"ד

– מיועד לילדים שאינם רגילים להתפלל –

א. כיוון שרוצים להיות בטוחים שאכן הילדים מתפללים, חייבים להתפלל כולם יחד (כספרדים, ולא כאשכנזים שהחזן קורא בקול רק את סיומי הקטעים), גם אם על-ידי-זה יצטרכו לקצר ולדלג. כן מסיבה זו יש לשקול תפילת שמונה-עשרה בקול ולא בלחש.

ב. באם אפשר, יש להשתמש בסידורים הרגילים (ישנה הוראה מהרבי שלא להדפיס "נוסח מקוצר". אבל כיוון שגם בסידורינו יש נוסח מקוצר לילדים, ע"כ הכוונה שאם אי-אפשר אחרת, יודיעו מראש באותיות של 'קידוש לבנה' שזהו "נוסח מיוחד לקייטנות של מתחילים" וכיו"ב).

ג. סדר העדיפויות יהיה כדלהלן (המכוכב – קודם לכל, אם יש זמן – גם ללא הכוכב, אם יש עוד זמן – גם הבלתי-מודגש):

* ברכות השחר

ברכות קריאת-שמע, ואח"כ פסוקי דזמרה לפי סדר-ההעדפה שבסי' נב. ובסדר ברכות השחר יש להקדים ברכת התורה לשאר ברכות, ובברכת התורה ללמד ברכה שלישית לפני האחרות.

על-כן, למעשה נשאר הנוסח ההלכתי הקצר (ברכת המזון לנשים בצורות שונות – כפי שמופיע בכף-החיים שם, וכן בסידורי ליוורנו שהשתמשו בהם בדורות הקודמים במרוקו ובתוניס, וכן בסידור 'עבודת ישראל' בארץ אשכנז ובלוח 'עדות ישראל' להגרי"א הענקין ז"ל בארה"ב) רק כפי שהיה בעבר 'לנשים' וכדומה, דהיינו למקרים שאל"כ לא יברכו בכלל, כמו באירועים לציבור-של-מתחילים, בסדרי-פסח בחבר-המדינות וכיו"ב.

בכתיב הגרש"ז אוריבך ז"ל (הליכות שלמה; תפילה עמ' ו) הסיביר זאת בסגנון אחר, שנמנעים מכך בסדר החינוך הקבוע כדי "שלא ילמדו מזה לקצר ולדלג" (ויש מוכיחים זאת ממה שלא כתבו ללמד שמונה-עשרה באופן שילמדו תחילה 'הבינוני'; ומכך שאין אומרים 'נוסח קצר' של ברכות-שמו"ע, אף כאשר ממהרים, כמ"ש בביאור-הלכה ר"ס ק'; וכדברי הרמב"ם (הל' שמיטה ויובל פ"י סה"ו) "הקבלה והמעשה עמודים גדולים בהוראה, ובהן ראוי להיתלות", אם-כי מהניסיון בביתו ראיתי שנוסח 'ברהמ"ז קצרה' מצליח ביותר, ובמהירות מגיעים ממנו הילדים לברכת-המזון בשלימותה.

ואולי י"ל בזה על-דרך האמור בשו"ע רבינו (הל' ת"ת פ"א ה"ו) על מה שאין מקיימים בדורותינו כלשון המשנה "בן חמש למקרא" בשלימות, אלא רק לומדים "דוגמאות" מהמקרא ועוברים ללימוד תורה שבע"פ, וגם שם לומדים רק "דוגמאות" מהמשנה ועוברים לתלמוד, ולמרות שמהר"ל מפראג והתנ"ס יו"ט ואחרים לחמו "להחזיר עטרה ליושנה" לא נתקבל הדבר כלל, ואדרבה אדמו"ר הזקן פוסק שכך נוהגים, ומסביר את הטעם. ועכ"פ – כלשון הרבי בקשר לברכת כהנים בכל יום (שערי הלי ומנהג או"ח ח"א סי' עה): "אף שלא חת אדמו"ר הזקן מפני כל, ובירר וקבע נוסח תפילה... ובכל זה לא עשה בזה וכו'... ולכן הנהגתי בזה כהוראת חז"ל ייחנה להם לבני ישראל..."

בירור ענייני הלכה ומנהג

פרשת התמיד

ברוך שאמר, אשרי (הללויה הללו את ה' מן השמים, הללויה הללו אל בקדשו), ישתבח * ברכות קריאת-שמע, קריאת-שמע, שמונה עשרה עלינו (פרק משיעור התהילים היומי).

ד. אם יש צורך, ניתן להיכנס לפרטים ולדון אם להסתפק ב'קיצור' מכל אחת מברכות קריאת-שמע, או אפילו ב'אמת ויציב' לברכה.

ה. לבנות, בשעת הצורך ניתן לוותר על פסוקי דזמרה, וגם על ברכות קריאת-שמע, אך ללא ויתור על 'אמת ויציב' ולא על פרשת התמיד, כיוון שלפי אדמו"ר הזקן גם הנשים מחויבות בקטעים אלו.

נטילת ידיים לסעודה

ו. ברכת 'על נטילת ידיים' מברכים אחר הנטילה קודם השיפשוף, ורק אחרי הברכה והשיפשוף – מנגבים את הידיים. רצוי לרכז את הידיים יחד, או לפחות בקבוצות קטנות, ולא לצרף (כנהוג, לצערנו) ברכה זו לברכת 'המוציא' (אם כי בדיעבד, כשלא בירכו על הנטילה ועתה עומדים לפני המוציא, ניתן לעשות כך).

ברכת המזון בקצרה

ז. מעיקר הדין, קטנים שכבר יכולים לברך יותר מאשר 'ברך רחמנא', וכן גדולים שממהרים ואינם יכולים לברך בכוונה את כל ברכת המזון, אינם צריכים לומר את "כל המטבע כתיקונה", אלא די להם לומר "מעט מעט מכל ברכה" באם אין מדלגים את עיקרי הברכה (שו"ע אדה"ז סי' קפז סו"ס ד). אי-לכך, מוצע בזה נוסח מתאים קצר ביותר, שגם אם אין משתמשים בו בפועל ל'חדר' ולבית (ראה לעיל), עדיין יש מקום להציעו למקרים כאלה, כמו גם ל'סדרים ציבוריים' וכיוצא-בהם (הרה"ג ר' חיים-שלום שי' דייטש הפיץ נוסח זה בכל רחבי 'חבר המדינות'), וכל מדרוך יוכל לפי הגיל והמצב להוסיף על זה לאט לאט במשך הקייטנה:

ח. הנוסח הוא:

בא"י אמ"ה הזן... לכל חי רצון, בא"י הזן את הכל. [כנדפס בסידור. כנראה – הנוסח בשלימות] נודה לך ה' אלוקינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ברית ותורה, לחם לשובע, על הכל אנחנו מודים לך, בא"י על הארץ ועל המזון.

רחם, ה' אלוקינו, על ישראל עמך, ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודך, ועל מלכות בית דוד משיחך. (ורצה והחליצנו ביום השבת הזה/וזכרנו לטובה ביום... הזה). ובנה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו, בא"י בונה ברחמי ירושלים. אמן.

בא"י אמ"ה הטוב והמיטיב. (הרחמן הוא יברך את אדמו"ר). עושה שלום.

מקורות הנוסח: ברכה ראשונה: נוסח הרמב"ם בסידורו שבסו"ס אהבה – קצר ביותר: "בא"י אמ"ה, הזן את העולם כולו בחן וברחמים, ומפרנס לכל, ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא, בא"י הזן את הכל". אבל למעשה גם בני תימן לנוסחאותיהם אומרים זאת באריכות, קרוב לנוסח הספרדי. וכיוון שאדה"ז בשו"ע שם ובסי' קצא אינו מניח לקצר ברכה זו כלל "הואיל וכולה מעין הברכה", לכן צ"ע אם ניתן לחנך בנוסח זה בכלל, וכש"כ את ילדי אנ"ש. ברכה שנייה: ע"פ כף החיים שם ס"ק ד, בתוספת הודאה בסוף, מדגול מרבבה שם. ברכה שלישית: כף החיים שם, והזכרת היום ע"פ נוסח אדה"ז בברכה מעין שלוש. ברכה רביעית: שו"ע אדה"ז שם.

פרשת ויצא

ותקרא שמו ראובן... ותקרא שמו שמעון... על כן קרא שמו לוי... על כן
קראה שמו יהודה (כט, לב-לה)

משמעות הדברים בעבודת ה':

ראובן – על שם "כי ראה ה'", רומז להתבוננות בגדולת ה' עד לדרגה של ראייה, "לאסתכלא ביקרא דמלכא". התבוננות זו מביאה לידי אהבת ה' – "כי עתה יאהבני אישי".
שמעון – על שם "כי שמע ה'", רומז לעבודה בבחינת "שמיעה" והשגה לכד. עבודה זו מביאה לידי יראה – "כי שנואה אנוכי" (רגש של ביטול, בחינת "נבזה בעיניו נמאס").
לוי – על שם "לאוזה אישי אליי", רומז להתקשרות והתחברות הנשמה באלוקות על-ידי לימוד התורה.

יהודה – על שם "הפעם אודה את ה'", רומז להודאה וביטול, "כעבדא קמי מריה".

(תורה־אור, פרשת ויחי, דף מ"ה עמ' א')

* * *

על כך יש להוסיף:

ראובן – היינו העבודה של ההתבוננות בפסוקי־דזמרה, שהוא בבחינת "ראייה", כדכתיב (ישעיה מ), "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה".
שמעון – היינו העבודה דקריאת־שמע, "שמע ישראל".
יהודה – היינו הביטול בתכלית דשמונה־עשרה. לכן גם נאמר ביהודה "ותעמוד מלדת", רמז לתפילת שמונה־עשרה מעומד.
(המשך תער"ב, כרך ב', עמ' תתי"א)

* * *

ועוד יש להוסיף:

ראובן – הוא "ראיית השכל", זאת אומרת שהאדם מבין ומשיג ענין אלוקי בוודאות כזו כאילו ראה אותו בעיניו ממש. בחינה זו שייכת בדרגה האלוקית שמתצמצמת ומתלבשת בעולמות להחיותם, "כוח הפועל בנפעל".
שמעון – הוא הבנה והשגה. בחינה זו שייכת בדרגה האלוקית שלמעלה מעולמות, שלכן לא ייתכן בה "ראיית השכל", אך עדיין שייכת בה מידה מסוימת של תפיסה שכלית.
יהודה – הוא בחינת הודאה והתבטלות על־שכלית. בחינה זו שייכת במהותו ועצמותו יתברך, ש"לית מחשבה תפיסא ביה" כלל.

(המשך תער"ב, כרך ג', עמ' אישצ"ה)

ותקרא שמו יששכר (ל,יח)

יששכר עניינו תורה, ככתוב (דברים לג), "ויששכר באוהליך". ושני השי"נין שבשמו רומזים לשני חלקי התורה – נגלה ונסתר. ומשום זה מבטאים רק שי"ן אחד, כי השני נסתר ונעלם.

(משיחת כ"ק אדמו"ר, ויצא תשי"ב)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש, פרשת ויצא

ט' בכסלו

עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות¹. ולדבר גם בקשר להכנות כדבעי להתוודעויות די"ט כסלו, ולהמשיכן בהתוודעויות דחנוכה².

פשוט שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים³.

שחרית: בקריאת התורה קוראים תמיד "יששכר" בשי"ן אחת⁴.

הפטרה: "ועמי תלואים... על תלמי שדי. ויברח יעקב... ובנביא נשמר" (הושע יא, ז – יב, ד)⁵.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'⁶.

יום ראשון

י' בכסלו

חג הגאולה – בו נשתחרר כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע ממאסרו בוויטבסק בשנת תקפ"ז⁷, והוא יום שמחה לאנ"ש, ואין אומרים בו תחנון.

יום ההולדת (בשנת תקל"ד) וההסתלקות-הילולא (בשנת תקפ"ח, ומנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין) של כ"ק אדמו"ר האמצעי רבנו דובער נ"ע, דור שני לנשיאי חב"ד (שנות הנשיאות: תקע"ד – תקפ"ח)⁸.

יום התוועדות.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת ציון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד תורתו של בעל יום-ההולדת וההילולא, ובאופן ד'רחובות הנהר'⁹.

(ב) בעבודת התפילה.

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב – לעניין השייך לעבודתו המיוחדת או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי-מקומו¹⁰.

(ד) לקיים התוועדות של שמחה, בה יקבלו

המקום" בקריאת שם זה, שמעולם לא התערב בכיו"ב, ובמילא תלוי הדבר בעובדה מיהו היבעל קורא. וצ"ע). סקירות ודין בענין זה בקצרים: 'המעין' תשכ"ז. 'צפונות' גיליון יז.

7) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

8) לוח כולל-חב"ד. אודות יו"ד כסלו היתה 'משנה ראשונה' לומר תחנון (רק) במנחה שלפניו, ראה המובא בירשימת עניינים וסיפורים (מהרב"ש) מהדורת קראוס הע' 80. כמובא שם, המשנה אחרונה שלא לאומרו, היתה כבר בשנת תרצ"ג – 'רשימות' סט עמ' 6. בילוח יומי של הרבי באנגליה לשנת תשי"ג, לא נזכר יו"ד כסלו, אבל בלוח שנת תשי"ד הזכירו.

9) ואף שבי"פ ויצא, ט' כסלו תקפ"ז, נתבשר על גאולתו (יספר התולדות' הניל, עמ' 113) – לא נקבע בשעתו יום זה ליו"ט כמו בחג הגאולה י"ב תמוז שהוא יום בשורה, כשם שחג הגאולה הזה עצמו לא נקבע כל"כ, לפי שבשנה שלאחריה נסתלק אדמו"ר האמצעי, כמבואר בקונטרס 'בד

1) פרשת חיינו וסיפור ההסתלקות נדפסו בתולדות – אדמו"ר האמצעי הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו.

2) שיחות-קודש תשנ"ב עמ' 382. ובלקוטי-שיחות כרך כא עמ' 296, בקשר לבי' ניסן, גם: ללמוד על-כל-פנים פרק משנה אחד המתחיל באות אחת משמו הקדוש.

3) ע"פ 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה, בקשר לכ"ד טבת.

4) ע"פ הוספתו לשיחה הנ"ל – שם עמ' 292. וראה לקוטי-שיחות כרך כא עמ' 276.

5) שיחות-קודש תשנ"ב ח"א עמ' 389.

6) ראה תורה-שלמה ע"פ (ל,יח). שיחת ש"פ ויצא תשי"ב ס"א (תורת-מנחם – התוועדות' (ד) תשי"ב ח"א, עמ' 156. הרבי העיר לבעל-קורא שקרא 'יששכר' בבי' שיניין, שאומנם יש כמה דעות בזה, ואיך שקוראים – יוצאים די-חובה, אבל ע"פ נסתר צריך לבטא בשי"ן אחת דווקא). 'בצל החכמה' (יחידויות) עמ' 116-117 (שם ענה הרבי לאדמו"ר מבעלזא ביום ד' אדר-שני היתשמי"א, ששאלו אודות "מנהג

לוח השבוע

היא עניין כללי אצל איש פרטי. אולם אצלי, הרי היתה זו הדרך לכך שהוכנסתי לעניינים הכלליים... והרי זה היום בו נוצר הקשר שלי עמכם, יעזור השם-יתברך שנראה פרי טוב בעמלנו".

* הכנות ל"ט כסלו: "לפני ראש-השנה של חסידות צריכים גם-כן [את] ההקדמות על-דרך [ההכנות וכו'] דימי הסליחות וחודש אלול"¹⁵.

יום שישי

ט"ו בכסלו

סוף זמן קידוש לבנה לכתחילה – ליל שישי (יום חמישי בלילה) כל הלילה.

ונוהגים לערוך התוועדות ברוב עם¹⁰.
"כסלו הוא זמן הלידה של חסיד, י"ט כסלו היא הברית; בין י' ו-י"ט כסלו היא הלידה"¹¹.
ההתחלה היא מי'. התוועדות חסידית היא לידתו של חסיד"¹².

יום חמישי

י"ד בכסלו

יום התונת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עם הרבנית מרת חיה-מושקא ע"ה, בת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע – ביום ג' פרשת וישלח, י"ד בכסלו תרפ"ט, בעיר ווארשא¹³.
מעלת היום, בלשון הרבי¹⁴: "בכלל, התונה

הערה (49).

11) ייתכן שזה מסביר גם מדוע הברית לכאורה אינה ביום השמיני.

12) ליקוטי-דיבורים ח"ג עמ' 976. ספר-המנהגים עמ' 90. כפל הלשון צריך ביאור. ואולי הכוונה שההתחלה היא ביו"ד, שעניינה ביטול.

13) (כן הוא הכתיב של שם העיר באניק בלה"ק של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ושל הרבי). פרטי העניינים דאז נלקטו בספר ימי מלך (חייא) פרק עשירי. וראה גם יתורת מנחם – דרושי חתונה (קה"ת, תשי"ס) מאמרי החתונה, ומאמרי הרבי המיוסדים וכו' על המאמרים הני"ל.

14) שיחות-קודש תשי"ד עמ' קיט (ובמהדורה החדשה ס"ע 117). ימי מלך' שם עמ' 272.

15) ספר-המנהגים עמ' 92.

קודשי הוצאת קה"ת.

10) לוח כולל חב"ד. פרשת המאסר והגאולה – במבוא לקונטרס יבד קודשי הני"ל, ביספר התולדות – אדמו"ר האמצעי הני"ל, פרק ח. ירשימותי חוברת סט, ובספר דלהלן. בשנת תשנ"ח יצא לאור תיק המסמכים הממשלתי בקשר למאסר והגאולה ("מאסר וגאולת אדמו"ר האמצעי" בהוצאת קה"ת ואגודת שמי"ר), ושם בעמ' 21-23: "כסלו תקפ"ו – שוחרר לביתו; יא כסלו תקפ"ז) – זיכוי ע"י בית המשפט העליון אשר במוהילוב; כא כסלו תקפ"ח (לאחר ההסתלקות, שלא ידעו ממנה שם) – זיכוי סופי בסנאט אשר בפטרבורג.

להעיר מהשייכות המיוחדת דהתוועדות חסידית ליו"ד כסלו – ע"פ המבואר... שיו"ד כסלו הוא עניין הלידה של חסיד, והתוועדות חסידית היא הלידה של חסיד (משיחת שי"פ ויצא תשמ"ז) – ליקוטי-שיחות, כרך כה, עמ' 353

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו